

BARIERY ROZWOJU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ ?

dr Joanna Szczepaniak-Sienniak
Katedra Socjologii i Polityki Społecznej UE we Wrocławiu
Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej

Kluczowe reformy

- 2000 rok: podstawowe zadania z tego zakresu zostały wyłączone z systemu oświaty i wpisane w zakres pomocy społecznej oraz sędowane ze szczebla centralnego na szczeble samorządowe – gminy i powiaty; nowe założenia i standardy.
- *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (plan: 2009, wdrożenie: 2012).

Główne wyzwania:

- 1) **Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej**
(odchodzenie od instytucjonalnych na rzecz rodzinnych form)

zgodnie z SRKL wskaźnik udziału dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w ogólnej liczbie dzieci w pieczy zastępczej w Polsce został zaplanowany na 2020 r. na poziomie 90%

Aktualnie wskaźnik ten wynosi 75%

WZROSŁA LICZBA WYCHOWANKÓW W PIECZY w Polsce:

z 61,2 tys. w 2011 r. do 75,2 tys. w 2015 r.

WZRÓSŁ WSKAŹNIK PIECZY ZASTĘPCZEJ w Polsce:

**udziału dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
w ogólnej liczbie dzieci – osób do 18. roku życia: z 0,83
w 2011 roku do 1,1 w roku 2015**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny
Województw, GUS, Warszawa, wydania odpowiednich lat.

Sytuacja na Dolnym Śląsku:

**LICZBA WYCHOWANKÓW W PIECZY OGÓŁEM:
WZROSŁA z 5944 w 2011 r. do 7732 w 2015 r.**

**WSKAŹNIK RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ:
SPADŁ z 85% w 2011 r. do 74% w 2015 r.**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województw, GUS, Warszawa, wydania odpowiednich lat.

Główne wyzwania:

2) Nieumieszczanie małych dzieci (do 10 lat) w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Z badań RPD (2016) wynika, że 8% dzieci w tym wieku wciąż jest wychowywana w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, niezgodnie z ustawą!

Źródło: Informacja Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (16.12.2016); stan na 31.07.2016.

Sytuacja na Dolnym Śląsku:

Tabela 1. Liczba dzieci w wieku od 0 do 1. roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Liczba dzieci w wieku od 0 do 1. roku życia						
Województwo	Ogółem	Umieszczone z małoletnią matką lub ojcem	Umieszczone ze względu na stan zdrowia	Umieszczone z rodzeństwem	Umieszczone w trybie interwencyjnym	Umieszczone niezgodnie z ustawą
dolnośląskie	29	2	15	4	19	1

Źródło: Informacja Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (16.12.2016); stan na 31.07.2016.

Sytuacja na Dolnym Śląsku:

Tabela 2. Liczba dzieci w wieku od 1. do 3. roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Liczba dzieci w wieku od 1. do 3. roku życia						
Województwo	Ogółem	Umieszczone z małoletnią matką lub ojcem	Umieszczone ze względu na stan zdrowia	Umieszczone z rodzeństwem	Umieszczone w trybie interwencyjnym	Umieszczone niezgodnie z ustawą
dolnośląskie	88	6	17	32	36	5

Źródło: Informacja Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (16.12.2016); stan na 31.07.2016.

Sytuacja na Dolnym Śląsku:

Tabela 3. Liczba dzieci w wieku od 3. do 7. roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Liczba dzieci w wieku od 3. do 7. roku życia						
Województwo	Ogółem	Umieszczone z małoletnią matką lub ojcem	Umieszczone ze względu na stan zdrowia	Umieszczone z rodzeństwem	Umieszczone w trybie interwencyjnym	Umieszczone niezgodnie z ustawą
dolnośląskie	132	1	11	89	22	18

Źródło: Informacja Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (16.12.2016); stan na 31.07.2016.

Sytuacja na Dolnym Śląsku:

Tabela 4. Liczba dzieci w wieku od 7. do 10. roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Liczba dzieci w wieku od 7. do 10. roku życia						
Województwo	Ogółem	Umieszczone z małoletnią matką lub ojcem	Umieszczone ze względu na stan zdrowia	Umieszczone z rodzeństwem	Umieszczone w trybie interwencyjnym	Umieszczone niezgodnie z ustawą
dolnośląskie	193	0	10	123	46	33

Źródło: Informacja Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (16.12.2016); stan na 31.07.2016.

- 3) Konieczny wzrost liczby rodzin zastępczych, w tym zwłaszcza zawodowych, specjalistycznych i pełniących funkcje pogotowia rodzinnego.

W Polsce, w 2015 r., wśród 38203 rodzin zastępczych (spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych) tylko 5% (2023) stanowiły rodziny zawodowe; w województwie dolnośląskim udział ten wyniósł 3,8% (3969 rodzin, w tym 154 zawodowych)

Tabela 5. Liczba rodzin zastępczych

Województwo	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	Rodziny zawodowe specjalistyczne
dolnośląskie	1033	140	37	21

Źródło: Informacja Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (16.12.2016); stan na 31.07.2016

W przypadku 22 powiatów dzieci umieszczane są w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a nie mają w ogóle rodzinnej pieczy zawodowej

(Raport z oceny realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej).

W województwie dolnośląskim dotyczy to powiatu złotoryjskiego (47% dzieci przebywa w rodzinach spokrewnionych i niezawodowych, a 53% w formach instytucjonalnych).

GŁÓWNE BARIERY DEINSTYTUCJONALIZACJI PIECZY ZASTĘPCZEJ

- **orzeczenia sądów**, które wprost orzekają o umieszczeniu dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej bądź wskazują konkretną placówkę opiekuńczo-wychowawczą;
- **zbyt mała liczba rodzin zastępczych** (zwłaszcza zawodowych, specjalistycznych i o charakterze pogotowia opiekuńczego);
- **zbyt mało kandydatów do tworzenia rodzin zastępczych**;
- **brak instytucjonalnego i specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych!**